

Sporočilo za javnost

Agencije EU za droge v Lizboni

EVROPSKO POROČILO O DROGAH 2019: POUČENJE

Zasegi kokaina na konkurenčnem trgu z drogami na rekordni ravni

(6. 6. 2019, LIZBONA – **PREPOVED OBJAVE DO 11.30 po srednjeevropskem času/10.30 po zahodnoevropskem času/lizbonskem času**) Evropa kaže znake vedno večje razpoložljivosti kokaina, saj so zasegi te droge na rekordni ravni. To so ugotovitve **Evropskega poročila o drogah 2019: Trendi in razvoj**, ki ga je danes v Bruslju objavil **Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami (EMCDDA)** ⁽¹⁾. Center v svojem letnem pregledu obravnava tudi izzive, povezane s heroinom in novimi sintetičnimi opioidi, najnovejše dogodke na trgu konoplje, vse večjo vlogo Evrope pri proizvodnji sintetičnih drog in uporabo digitalnih tehnologij za ugotavljanje zdravstvenih koristi na področju drog.

Dimitris Avramopoulos, evropski komisar za migracije, notranje zadeve in državljanstvo, pravi:

„Današnje poročilo kaže kompleksno naravo pojavnosti uporabe drog v EU. Droge ostajajo nenehno razvijajoča se, večplastna grožnja za naše družbe, kar vpliva na življenje milijonov državljanov po vsem svetu. Potrebujemo bolj usklajen in koordiniran pristop, ki obravnava ponudbo drog in tudi povpraševanje po njih. Naša prizadevanja so plod naših novih pravil za prepoved psihoaktivnih snovi in našega okrepljenega sodelovanja z mednarodnimi partnerji. Vendar pa moramo preučiti tudi vlogo digitalizacije na trgu z drogami. Nimamo več časa in moramo pohiteti. Usklajeni moramo biti na nacionalni, evropski in mednarodni ravni. Skupaj z našo agencijo EU za droge bomo še naprej imeli vodilno vlogo v teh prizadevanjih.“

Poročilo **Evropskega centra za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami** opozarja na stalno visoko razpoložljivost večine prepovedanih snovi. Zadnji podatki kažejo, da je v Evropi (EU-28, Turčija in Norveška) letno prijavljenih več kot milijon zasegov prepovedanih drog. Približno 96 milijonov odraslih (starih od 15 do 64 let) v EU je že poskusilo neko prepovedano drogo, vsako leto pa se zaradi uporabe prepovedanih drog zdravi približno 1,2 milijona ljudi (EU-28). Leta 2018 je bilo v EU prvič odkritih 55 novih psihoaktivnih snovi, s čimer se je skupno število psihoaktivnih snovi, ki jih spremlja agencija, povečalo na 730.

Direktor centra EMCDDA Alexis Goosdeel je dejal: „Izzivi, s katerimi se srečujemo na področju drog, so vedno večji in večji. Ne le, da se kaže povečana razpoložljivost uveljavljenih rastlinskih drog, kot je kokain, temveč smo priča tudi razvijajočemu se trgu, na katerem so sintetične droge in proizvodnja drog v Evropi vse pomembnejše. To je razvidno iz težav, povezanih z uporabo zelo močnih sintetičnih opioidov, novih proizvodnih tehnik za MDMA in amfetamine ter nedavnih sprememb v predelavi morfija v heroin znotraj evropskih meja.“

Kokain: rekordni zasegi, nove metode distribucije in dokazi o vedno večjih zdravstvenih težavah

Najnovejši podatki o kokainu kažejo, da so število zasegov in zasežene količine kokaina na rekordni ravni. Leta 2017 so v EU poročali o več kot 104 000 zasegih kokaina (leta 2016 o 98 000 zasegih) v skupni količini 140,4 tone, kar je približno dvakrat večja zasežena količina kot leta 2016 (70,9 tone) (slika 1.6). Čeprav je maloprodajna cena kokaina ostala stabilna, je njegova čistost na ulici leta 2017 dosegla najvišjo raven v celem desetletju (Infografika, str. 26). Kokain vstopa v Evropo po številnih poteh in na različne načine, pri čemer kot glavni izziv izstopa rast prevažanja v ladijskih zabojnikih.

Obstajajo dokazi, da imajo družbena omrežja, kriptotrgi in tehnike šifriranja vse večjo vlogo pri omogočanju manjšim skupinam in posameznikom, da sodelujejo pri trgovanju s prepovedanimi drogami. Na podjetniški duh na trgu kokaina kažejo inovativne distribucijske metode. Eden od primerov je vzpostavitev „klicnih centrov“ za kokain, da lahko kurirji zagotovijo hitro in prilagodljivo dostavo. Takšne metode – pri čemer bo morda prišlo do „uberizacije“ trgovine s kokainom ⁽²⁾ – kažejo na konkurenčni trg, na katerem prodajalci konkurirajo z zagotavljanjem dodatnih storitev poleg samega izdelka.

Kokain je najpogosteje uporabljeni prepovedani stimulans v EU, saj ga je v zadnjem letu uporabilo 2,6 milijona mladih odraslih (15–34 let) (ocena za leto 2017). Nedavna študija ostankov drog v komunalnih odpadnih vodah je pokazala, da se je med letoma 2017 in 2018 v 22 mestih od 38, za katera so na voljo podatki za to obdobje, povečalo število presnovkov kokaina, kar potrjuje težnjo naraščanja, o kateri so poročali tudi v letu 2017. Leta 2018 so največje količine ostankov, standardiziranih na 1 000 ljudi na dan, zabeležili v mestih v **Belgiji**, v **Španiji**, na **Nizozemskem** in **Združenem kraljestvu**. V nekaterih mestih v **vzhodni Evropi** nedavni podatki kažejo povečanje, čeprav le majhno (glej sliko 2.4).

Obstajajo znaki, da je povečanje ponudbe kokaina povezano z več sporočenimi zdravstvenimi težavami. Najnovejše ocene kažejo, da se je približno 73 000 uporabnikov vključilo v specialistično obravnavo odvisnosti od drog zaradi težav, povezanih s kokainom. Posebno zaskrbljenost predstavlja zlasti 11 000 od teh uporabnikov, ki so se vključili v zdravljenje zaradi težav, povezanih s crack kokainom kot posebno škodljivo obliko uporabe kokaina. Število „novih“ uporabnikov, za katere so prvič poročali, da potrebujejo zdravljenje zaradi težav s kokainom, se je med letoma 2014 in 2017 povečalo za 37 %, kar kaže na povečanje potreb po zdravljenju. Kokain je bil tudi tista prepovedana droga, o kateri so najpogosteje poročali v nujnih bolnišničnih primerih, povezanih z drogami, ki jih je leta 2017 zabeležila mreža 26 kontrolnih bolnišnic v 18 evropskih državah (Euro-DEN Plus) (slika 3.8).

Heroin: znaki sprememb na trgu

Heroin je še vedno najpogostejši prepovedani opioid na evropskem trgu z drogami in pomembno prispeva k zdravstvenim in socialnim stroškom, povezanim z drogami. Količina zaseženega heroina v EU se je v letu 2017 povečala za več kot eno tona na 5,4 tone, pri čemer je Turčija zasegla dodatnih 17,4 tone (del tega je bil namenjen tudi na trg EU). Zaskrbljujoče dejstvo je, da je bilo v letu 2017 v EU zaseženih 81 ton anhidrida očetne kisline, ki je predhodna sestavina heroina, pri čemer jih je bilo 243 ton zaseženih v zaustavljenih pošiljkah (preglednica 1.2). Poleg tega so v zadnjih letih v državah EU (**Bolgarija**, **Češka**, **Španija** in **Nizozemska**) odkrili laboratorije, v katerih heroin proizvajajo iz morfija z uporabo te predhodne sestavine. Čistost heroina ostaja visoka, maloprodajna cena pa je razmeroma nizka (po padcu v zadnjem desetletju) (Infografika, str. 24).

Evropa si v skladu z **agendo za trajnostni razvoj do leta 2030** prizadeva izkoreniniti virusni hepatitis, ki ogroža javno zdravje. Za doseg tega cilja je osrednjega pomena zagotavljanje boljšega dostopa uporabnikov, ki si injicirajo heroin ali druge droge, do preprečevanja prenosa, testiranja in zdravljenja hepatitisa HBV in HCV, saj so to ljudje z največjim bremenom bolezni in največjim tveganjem prenosa bolezni. Poročilo **EMCDDA** poudarja potrebo po okrepitvi ukrepov za obravnavanje virusnega hepatitisa, zlasti v določenih delih **vzhodne Evrope**.

Novi sintetični opiodi: vedno večja zaskrbljenost

Trenutna opioidna epidemija v **Združenih državah** in **Kanadi** je večinoma posledica uporabe sintetičnih opioidov, zlasti fentanila in njegovih derivatov. Čeprav te snovi trenutno predstavljajo le majhen delež trga z drogami v **Evropi**, so vse bolj zaskrbljujoče, saj je njihova uporaba povezana z zastrupitvami in smrtnimi primeri. Leta 2018 je bilo v Evropi odkritih enajst novih sintetičnih opioidov, običajno v obliki praška, tablet in tekočin. Ker so za proizvodnjo več tisoč uličnih odmerkov potrebne le zelo majhne količine teh snovi, se zlahka skrijejo in prevažajo, zato pomenijo pomemben izziv za organe kazenskega pregona in carino.

Derivati fentanila predstavljajo večino od 49 novih sintetičnih opioidov, ki jih spremlja center **EMCDDA**. Leta 2018 je bilo v Evropi prvič odkritih šest derivatov fentanila (od leta 2009 jih je bilo odkritih 34). Po najnovejših podatkih so te droge z zelo močnim učinkom predstavljale 70 % vseh zasegov novih sintetičnih opioidov (slika 1.12). Poročali so tudi o več kot 300 zasegih karfentanila, ene najmočnejših drog v tej skupini.

V EU je bilo zasežene tudi 4,5 kg predhodne sestavine za proizvodnjo derivatov fentanila (*N*-fenetil-4-piperidon) (preglednica 1.2).

Podatki spremljanja obravnave odvisnosti od drog kažejo, da vsak peti uporabnik (22 %) opioidov pri vključitvi v obravnavo odvisnosti od teh drog poroča, da je glavna problematična droga dovoljen ali prepovedan sintetični opioid in ne heroin (slika 2.13). To kaže, da imajo v Evropi pri težavah, povezanih z drogami, vse pomembnejšo vlogo tudi zdravila, ki vsebujejo opioide.

Konoplja: novi dogodki na področju najbolj uveljavljene droge v Evropi

Konoplja ostaja najbolj široko uporabljena prepovedana droga v Evropi, kot je razvidno iz podatkov o razširjenosti uporabe, zasegih in novih zahtevah po zdravljenju. Ocenjuje se, da je v zadnjem letu konopljo uporabilo približno 17,5 milijona mladih Evropejcev (15–34 let) (EU-28) (ocena za leto 2017).

Leta 2017 so države članice EU poročale o 782 000 zasegih proizvodov iz konoplje (marihuana, hašiš, rastline konoplje in olje), zaradi česar je to najpogosteje zasežena droga v Evropi. Količina zaseženega hašiša je več kot dvakrat večja od marihuane (466 ton hašiša in 209 ton marihuane). V nedavni študiji centra **EMCDDA** ⁽³⁾ so ugotovili, da se je v marihuani in hašišu v zadnjem desetletju podvojila običajna vsebnost tetrahidrokanabinola (THC) ⁽⁴⁾, kar povzroča zaskrbljenost zaradi težav, ki bi jih ta snov lahko povzročila. K tej vse večji povprečni moči hašiša je najverjetneje privedla uvedba rastlin z močnim učinkom in novih proizvodnih tehnik v **Maroku**, ki je glavni proizvajalec hašiša za trg EU.

Ocenjuje se, da približno 1 % odraslih (15–64 let) v EU konopljo uporablja vsak dan ali skoraj vsak dan. Leta 2017 je bilo v Evropi zaradi težav, povezanih z uporabo te droge, v obravnavo odvisnosti od drog vključenih približno 155 000 ljudi; od teh se jih je približno 83 000 v zdravljenje vključilo prvič (Infografika, str. 44). Konoplja je zdaj snov, ki jo novi uporabniki, ki se začnejo zdraviti pri specializiranih službah za obravnavo odvisnosti od drog, navajajo kot glavni razlog, zaradi katere so poiskali pomoč.

Konoplja: novi proizvodi prispevajo k izzivom na zapletenem političnem področju

Z oblikovanjem zakonitih trgov s konopljo za rekreativno uporabo zunaj EU se spodbujajo inovacije na področju razvoja izdelkov (npr. e-tekočine, užitni izdelki in koncentracije), od katerih se nekateri zdaj pojavljajo na evropskem trgu, na katerem pomenijo nov izziv za odkrivanje in obvladovanje drog.

Konoplja vsebuje veliko različnih kemikalij, med katerimi sta najbolj znana tetrahidrokanabinol (THC) in kanabidiol (CBD). Primer hitrega razvoja na trgu konoplje je pojav proizvodov z nizko vsebnostjo THC, ki se prodajajo v specializiranih trgovinah ali trgovinah z zdravo prehrano v nekaterih državah EU ⁽⁵⁾. Prodaja poteka na podlagi trditve, da imajo ti izdelki manj kot 0,2 % ali 0,3 % THC in imajo zato malo ali nič opojnih učinkov ter jih zato obstoječa zakonodaja na področju drog ne nadzoruje. Včasih se poudarja vsebnost CBD izdelkov s trditvijo, da je ta snov lahko koristna. Trenutno so na voljo najrazličnejši proizvodi, vključno z rastlinami, mešanicami za kajenje, tabletami, losjoni in kremami. To sproža regulativna vprašanja, saj nekatere države pri prodaji izdelkov z nizko vsebnostjo THC izvajajo kazenske sankcije, druge pa omogočajo, da se z njimi trguje brez dovoljenja.

Vedno večja vloga Evrope pri proizvodnji sintetičnih drog

V poročilu je navedeno, da se proizvodnja sintetičnih drog v Evropi očitno „povečuje ter postaja vse bolj raznolika in inovativna“. Nove snovi se uporabljajo za izdelavo kemikalij, potrebnih za izdelavo sintetičnih drog. Namen tega ni samo preprečiti odkrivanja, ampak tudi bolj zapleteno obdelavo snovi (ki lahko ustvari dodatne nevarne odpadke). To se kaže v povečanju števila zasegov alternativnih predhodnih sestavin za MDMA ter tudi za amfetamin in metamfetamin, pri čemer se število zasegov APAA in glicidnih derivatov PMK po najnovejših podatkih povečuje (preglednica 1.2).

Leta 2017 je bilo v EU uničenih 21 laboratorijev MDMA, več kot leta 2016, ko jih je bilo uničenih 11, vsi na **Nizozemskem**. V **Belgiji** so poročali o odlagališču kemičnih odpadkov, ki kažejo na proizvodnjo MDMA. Najnovejši podatki kažejo, da je vsebnost MDMA v tabletah ekstazija leta 2017 dosegla najvišjo raven v zadnjem desetletju. Po ocenah centra **EMCDDA** je bilo leta 2017 v EU zaseženih 6,6 milijona tablet MDMA,

kar je največ od leta 2007. Spremljanje informacij iz splošno dostopnih virov in dejavnosti na kriptotrgih kaže, da ima Evropa pomembno vlogo pri svetovni dobavi MDMA. To nakazujejo tudi zasegi v sosednjih državah EU. **Turčija** je zasegla več tablet MDMA (8,6 milijona) in več amfetamina (6,6 tone) kot vse države članice EU skupaj isto leto. Zasegla je tudi izjemno veliko količino (658 kg) metamfetamina, kar je skoraj celotna zasežena količina v EU (662 kg).

Čistost metamfetamina in amfetamina je večja kot pred desetletjem, saj je bilo v letu 2017 v EU zasežene 0,7 tone metamfetamina in 6,4 tone amfetamina. Največja proizvodnja metamfetamina je na **Češkem** in obmejnih območjih sosednjih držav, nekaj proizvodnje pa poteka tudi na **Nizozemskem**. Na podlagi podatkov o odpadnih vodah in drugih podatkov se zdi, da je uporaba metamfetamina, ki je na splošno majhna in od nekdanj najizrazitejša na **Češkem** in **Slovaškem**, zdaj prisotna tudi na **Cipru**, **vzhodu Nemčije**, **v Španiji**, na **Finskem** in **Norveškem** (slika 2.11). Kar zadeva amfetamin, so od skupno 38 mest, ki imajo podatke o odpadnih vodah za leti 2017 in 2018, v 21 mestih poročali o povečanju števila odkritih primerov amfetamina (slika 2.10).

M-zdravje: geolokacija in virtualna resničnost, nova orodja za reševanje težav, povezanih z drogami

Razširjena uporaba mobilnih naprav danes pomeni, da bi lahko z aplikacijami m-zdravja (mobilnimi aplikacijami za zdravje) zelo razširili doseg zdravstvenih storitev, povezanih z drogami. Iz poročila izhaja, da se tovrstne nove digitalne rešitve vse pogosteje uporabljajo pri preprečevanju uporabe drog, zdravljenju in zmanjševanju škode.

Poročilo predstavlja vrsto aplikacij m-zdravja z različnimi primarnimi cilji – od razširjanja informacij (npr. dostop do storitev) do podpornih ukrepov (npr. dnevnik uporabe drog) in zdravljenja (npr. aplikacije za samopomoč) (slika 3.2). Inovativen primer je uporaba geolokacije za pomoč injicirajočim uporabnikom drog pri iskanju mest za prevzem in zamenjavo brizg. Prav tako je bila analizirana tudi uporaba tehnologije virtualne resničnosti (slušalke) za poustvarjanje poglobljenega okolja, povezanega z drogami, ki zbuja željo in bolnikom pomaga pri oblikovanju odpornosti proti tem dražljajem. Številne v Evropi oblikovane mobilne aplikacije se osredotočajo na širjenje informacij za pomoč pri zmanjševanju škode, namenjenih mladim uporabnikom, zlasti tistim, ki radi obiskujejo zabave. Čeprav so zdaj na voljo številne tovrstne aplikacije, je nedavna študija centra **EMCDDA** pokazala, da jih ne spremljajo vedno zanesljivi standardi kakovosti, pravila o varstvu podatkov in vrednotenje⁽⁶⁾.

Predsednica upravnega odbora centra EMCDDA Laura d'Arrigo je sklenila: „Evropsko poročilo o drogah 2019 prihaja v ključnem obdobju za razmislek o razvoju politike na področju drog, saj bomo naslednje leto dobili končno oceno strategije EU na tem področju (2013–2020). V tem obdobju se je Evropa spopadala z nekaterimi dramatičnimi spremembami na področju drog, vključno s pojavom zabeleženih podatkov o nenadzorovanih snoveh. Z razumevanjem trenutnih težav, povezanih z drogami, se lahko pripravimo na prihodnje izzive na tem hitro spreminjajočem se in večplastnem področju. Zato je vloga Evropskega centra za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami pri zagotavljanju analiz evropskih razmer na področju drog, ki temeljijo na dokazih, danes tako ključna.“

Opombe

⁽¹⁾ Evropsko poročilo o drogah 2019 je na voljo na spletnem naslovu www.emcdda.europa.eu/edr2019. Referenčno obdobje za vse grafične prikaze, analize in podatke, vključene v to poročilo, je stanje na področju drog do konca leta 2018. Podatki in slike, navedeni v tem sporočilu za javnost, so navedeni v poročilu. Dodatni podatki in preglednice so na voljo v Statističnem biltenu 2019 (www.emcdda.europa.eu/stats/2019).

⁽²⁾ Uberizacija: dejanje ali postopek spreminjanja trga za storitev z uvedbo drugačnega načina njenega nakupa ali uporabe, zlasti z uporabo mobilne tehnologije (slovar Collins English Dictionary).

⁽³⁾ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/add.14525>

⁽⁴⁾ Tetrahidrokanabinol (THC) je večinoma odgovoren za opojne učinke konoplje.

⁽⁵⁾ www.emcdda.europa.eu/news/2018/low-thc-cannabis-products-being-sold-in-the-EU%E2%80%93key-legal-issues

⁽⁶⁾ www.emcdda.europa.eu/publications/emcdda-papers/m-health-applications-for-responding-to-drug-use